

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Egy szerény indítvány. Dombi Lajos. — Felebezés a konventtől a hazai protestáns közvéleményhez. Tabajdi Lajos. — Tárca. Tompa sírjánál. — A Zrinyiász, mint keresztény műéposz. Kiss Ferencz. — Közügyeink. Levél a szerkesztőhöz. Nagy Sándor. — Külföld. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

Egy szerény indítvány.

Tegnap olvasám egyik politikai lap „Táviratok“ című rovatában a következőket: „Debreczen, jun. 2. Az ev. ref. egyházkerület közgyűlése ma vette kezdetét, Kiss Áron esperes és Vályi János főgondnok elnöklete alatt. Az első napon több közigazgatási ügyet intéztek el. Tüzetesen foglalkoztak a szegény ref. lelkészek anyagi állapotával s a javadalmazás javítását az egész közgyűlés kívánta, de a módokra nézve nagy eltérések mutatkoztak. Végül elhatározták, hogy ez ügyben feliratot intéznek a konventhez, a mely a tárgyat a zsinatra előkészíti“.

Megvallom, e sorok olvasása öröömre szolgált, mert azon tény, hogy a kerületi közgyűlés a papi javadalmak rendezése immár égetővé vált kérdését napirendre hozta, s mintegy határozatilag oda nyilatkozott, hogy ez ügy végleges elintézés okából a legközelebbi zsinat tárgyai közé fölveendő, e tény, mondom, megczáfolja ama többször s többek által hangoztatott állítást, hogy anyaszentegyházunk vezérférfia, órállói közönyösek a csekély javadalmú lelkészek sorsa iránt s mintegy jéghideg kebelrel tekintik a nyomor-sajtolta könyvek pergését, az elszálló bánatos sóhajokat, s bár füleik vannak a hallásra, nem hallják a meg-megújuló panaszos hangokat.

Ime egyházkerületünk közgyűlésének minden tagja át van tehát hatva azon tudattól, hogy a papság egy tetemes részének anyagi helyzete javítást igényel s egy szívvel lélekkel oda nyilatkozik, hogy sorsuk javíttassék a közel jövőben. Ugy de a kivitel módozatait illetőleg a véle-

mények ezidőszerint — a tudósításból láthatólag — elágazók, a mi azonban nem feltételezi azt, hogy a több mód közül a legcélrányosabb mielőbb érvényre jusson, juthasson.

Sokkal csekélyebb tényező vagyok anyaszentegyházunk ügyeinek intézői között, hogysen bátorságot vennék magamnak a fentebb kifejezett cél megvalósításához vezető utat és módot jelölni ki, mert bizonyára megtalálják az Ariadne fonalat az „arra rendeltettek“ az én tapogatózásom, egyéni véleményezésem nélkül is.

Egyet azonban nem hagyhatok felemlítés nélkül, azt ugyanis, hogy nézetem szerint az ev. ref. lelkész csak akkor haladhat biztos sikerrel sokoldalú kötelességeinek betöltése nagy és nehéz útján, ha tekintélylyel bír.

E papi tekintélyt nem helyeztetem én ugyan holmi „sic volo, sic jubeo“-féle eljárás lehetőségébe, sem semmi hierarchicus „nagyképűsködésbe“, hanem igenis szilárd meggyőződéssel állítom, hogy a lelkésznek feltétlenül szüksége van arra, hogy hívei, — sőt más felekezetbeliek is, — szeretetteljes tisztelettel viseltessenek — nem annyira személye, mint inkább — hivatala iránt, s lelkészi munkálkodása feltétlen bizalommal találkozzék.

Ily tekintélyre szert tenni — megvallom — magam sem tartom könnyű feladatnak, mert ide a pap részéről a tökéletesség bizonyos nagy mértéke — mint egyéni drága kincs — mulhatlanul szükséges, azonban azt határozottan állítom, hogy a lelkésznek, mint egyénnek nem lehet nélkülöznie az egyházi törvények, a szervezetadta olyan eszközöket, melyek őt az anyaszentegyház ügyeinek, lelkészi hivatalának folytatásánál elősegítsék, részére — ily minőségében — tekintélyt biztosítsanak, mint „conditio sine qua non“-ját a sikerhez juthatásnak. Bizonyára megerősítik állításomat a tapasztalatban gazdag lelkésztársaim, midőn azon nézetemnek adok kifejezést, hogy az oly egyházakban lehet látni és tapasztalni, — többnyire, — hogy

„mindenek ékesen és jó renddel“ vannak, hol tapasztalt, tapintatos, értelmes s mindenkifelett ügyszeretet birtokában levő lelkész áll az egyház ügyeinek élén, s ki iránt hallgatói oly feltétlen bizalommal viseltetnek, hogy az egyházi ügyek elintézésénél az ő véleménye a döntő. A hol így áll a dolog, ott van papi tekintély! Ámbár nem tagadható, hogy visszaélés a papi tekintéllyel is követhető el; sőt az „errare humanum est“ sincs mindenkor kizárva.

De, mert a lelkészi tekintélyt épen az anyaszentegyház s annak ügyei érdekében (nem pedig a papok egyéni érdekében) szükségesnek tartom, ennek előmozdítását, minden tisztességes mód és eszköz igénybe vételével: elkerülhetlennek vélem.

Messze vinne azonban az ama célhoz vezető utak és módok részletezése, ebbe bocsátkozni nem lévén ezidőszerint szándékom, legyen elég csak egyetlen hathatós módot megjelölnöm, mely a papi tekintély életre keltését elősegíti. Ez pedig abban állana, ha a lelkészi, tanítói fizetések s általában mindennemű „egyházi adó“ a községi vagy városi pénztárnokok — állami adószedők — által szedetének be s onnan adatnának át az egyházi gondnok, vagy pénztárnok kezéhez.

Hogy ez meglegyen, ahhoz csak zsinati törvény kell, mely felsőbb helyen megerősítették s azonnal szét volna morzsolva egy súlyos és nagy „lapis offensiois“, mely lelkész és hallgatók közt igen sok esetben nehéz viszály szülője szokott lenni.

Hogy nem valami nagyon lehetlent indítványozok, erre bizonyosság az, hogy Sz. J. f. gy. lelkésztársam említé egykor nekem, hogy az ő egyházában úgy van évek óta; t. i. a községi költségelőirányzat keretébe foglaltatik az egyházi költségelőirányzat is s aztán a község pénztárából veszi át az egyház gondnoka az „egyházi adó“-t. Ha ott lehet ez, miért ne lehetne másutt is!

És ennek vallás-erkölcsi szempontból is nagy hordereje volna!

Gondolkozzanak felette, a kiket illet „Dixi et salvavi animam meam!“

Gyula, 1890. junius 4.

Dombi Lajos.

Felebbezés a konventtől a hazai protestáns közvéleményhez.

(Folytatás.)

III.

Ezeket azonban, hogy kérvényünk szabálytalan, hogy Szatmár és Németi egyházi közalaptartozásaikkal hátrálékban vannak, csak mellékesen jegyzi meg a konventi jegyzőkönyv, s a kérelem teljesítésének megtagadását főként azzal indokolja, hogy: „az ilyen célnak — már t. i. hogy a protes-

táns középosztály leánygyermekai protestáns szellemben és megfelelő színvonalon növeltessenek — **segélyezése a közalap keretén teljesen kívül esik**“.

Igen tisztelt hazai protestáns közvélemény! Kérvényünk ügyének a konventtől te hozzád való felebbezését nem csak arra alapítom, hogy előzőleg már két forumon, a szatmári egyházmegyei és a tiszántúli egyházkerületi közgyűlésen közönségesen elismerve lett a jelzett célnak az országos egyházi közalaptól való segélyezhetése, s mindegyik részről a legmelegebben is ajánlatott az ügy a segélyezésre, de alapítom azt, zsinati törvényünk egyházi közalapra vonatkozó cikksorozatának mindjárt a legelső pontjára, mely szó szerint idézve így hangzik:

„216-ik §. *A magyar országos reformált egyházi közalap rendeltetése: egyházunk megerősödésére és fejlődésére szolgáló azon célok elősegítése és gyámolítása, melyeket az egyes egyház-községek, egyházmegyék és egyházkerületek, saját erejükből teljesíteni nem képesek.*

Továbbá a közalap erejéhez képest oly ügyek előbbre vitele, melyek az egyetemes egyháznak kiváló érdekeit képezik, és csak egyesített erő által érhetők el.“

Ha törvénykönyvünk a közalap rendeltetését így határozta meg: akkor a mi kérvényünkben foglalt cél segélyezése épen nem eshetik kívül a közalap keretén.

Hazai egyházi sajtóunkban, egyházmegyei és egyházkerületi gyűléseinken, országszerte a legmelegebb buzgalomról tanúskodó hangok emelkedtek, kivált az utóbbi pár év óta hol itt, hol amott, a protestáns középosztály leányainak saját intézeteinkben való növelése, vagyis felső leánynövelő intézetek létesítése érdekében. Sokan úgy vélekedtek, és nem ok nélkül, hogy már is megkéstünk, mert jelentékeny veszteségeket szenvedett egyházunk már eddig is oly lelkekben, kik mint leendő házi nők és anyák, egy ellentétes elvű és ellenséges irányú egyház kebelén nyervén növeltetésüket s magasabb kiképezetésüket, veszteségünket a jövőben még nagyobbá teszik az által, hogy nem csak ők magok lettek elhidegítve egyházunk iránt, de általok és velők, megannyi külön családba is be lesz plántálva a vallási elveink és egyházi érdekeink iránt való közönyösség. Ugy lett feltüntetve mindenütt ez az ügy, mint egyetemes egyházunk kiváló érdeke, hogy a hol csak lehet, protestáns felsőbb leánynövelő intézetek állításának s a meglevők élete, fejlődése biztosítottassék. Már maga az a tény, hogy egyetlen zárda, mint fentebb jelzém, alig 35 év alatt, több helyen épen nagy részt protestánsok által lakott városokban, 40 fiókszárdát alapíthatott szét középosztályunk leányainak növelése céljából, maga ez a tény, minden kétséget kizárólag — mondhatnám aggasztólag és sürgetőleg bizonyítja, hogy igenis, egyetemes egyházunknak kiváló érdeke, hogy egyházi társadalmunk dereka, az a középosztály, melytől a jövőben is legtöbbet várhatunk, remélhetünk, saját hanyagságunk folytán ne legyen martalékává a hitközönynek, — s majd ebből kifolyólag lassanként martalékává tán egyenesen azon egyháznak is, mely ama szétplántált női zárdákban megannyi töröket rakott szét ellenünk.

Egyházunk, mióta a közalapot létesítette, a többi kitűzött célok között még legnagyobb készséggel — és aránylag legjelentékenyebb összegeket áldoz a belmissiói célra, hogy megmentessék, megtartassék egyházunk számára az, a mi veszni tért s fenyegetett helyzetben van, hogy veszni fog.

Szent feladat, komoly kötelesség egy élő s jövőjét az ide-

gen befolyások áramlata ellenében biztosítani törekvő egyháza nézve.

De hiszen mi, mint kérvényezők, a missiói ügykörbe tartozónak tartjuk a protestáns felső leánynevelő intézetek támogatását is. Miért? . . . Könnyű és igen természetes reá a felelet. Protestáns felső leánynevelő intézetek nélkül zárdákba viszik a protestáns jobb módú szülők, néha épen protestáns lelkesek is gyermekeiket. Ott aztán van gond reájuk, hogy elhűtsék szívöket, érzületöket saját vallásuk s egyházuk iránt. Tehát az ilyenek csakugyan veszendőben vannak egyházunkra nézve. S azt hiszem, meg fogja nekem engedni a főtiszteletű és nagyméltóságú konvent missió-bizottsága, mely — hallomás szerint — 21 ezer frtot szavazott meg közelebb belmissiói czélokra, s jól is tette! — meg fogja engedni, hogy az a befektetés, mely az egyes pusztai nagy birtokokon, vagy az oláhok, tótok, horvátok, szerbek, kisoroszkok között szórványban levő, többnyire egyszerű, közrendű, sőt cselédi helyzetű hitrokonoknak egyházunk kebelén megtartására van szánva, semmivel sem gyümölcsözőbb befektetés, bármily buzgó és tevékeny missionárius eljárása mellett is, mint a milyen gyümölcsöző lett volna az a protestáns nőnevelőkre kért s fordítandott befektetés, melylyel egyházunknak nem kevésbé veszélyeztetett, de sokkal drágább s gyülekezeteink életére, jövőjére, virágoztatására nézve is sokkal fontosabb elemét védtük volna meg a fenyegető veszedelemtől. Sajnálom, ha félreértetném. Minden egy-egy tagját egyházunknak, legyen bár a legszegényebb sorsú cseléd, sajnálva látnám letépetni anyaszentegyházunk kebeléről, de midőn a legnagyobb részt jelzett helyzetű s társadalmi állású szórványbeli tagok megmentésére évi 21 ezer frt fordítatik, a mi kérelmünk pedig azzal utasítatik el, hogy az ily cél gyámolítása a közalap keretén teljesen kívül esik: ez a nyert válasz, önkénytelenül is tollamra hozza a megmentésre váró lelkek értékének, egyházunk életében való jelentőségének összehasonlítását.

Szatmár.

Tabajdi Lajos,
evang. reform. lelkész.

(Vége köv.)

Tárcza.

Tompa sírjánál.

Kicsi halmon Isten háza,
Mint ábitat szív hegyén;
Tornya híven magyarázza,
Hogy tör fel a költemény.
És alatta és mellette
Sírban, mit virág borít,
Költő és pap, mint hirdette,
Boldogságról álmodik.

Körül lengi, körül járja
Ős regének szelleme,
Hogy suhog a lelkek árnya,
Olyan édes-bús zene. — —
Óh beh szép ott lent az álom!
Mit a költő szeretett,
Bimbó feslik a virágon
A hamvadó szív felett.

Nyilj ki bimbó, rózsabimbó!

Álmodj költő szépeket!
Szelid ének, lágyan ringó
Őrzi porló szívedet. —
Engem is von dalod árja,
S hogy hallom a hangokat,
Mint a harmat, úgy megszállja
Szemem könyje sírodat.

A Zrinyiász, mint keresztyén műéposz.

(Vége.)

Az erkölcsi különbség a jellemekben is szembetűnő. Míg a török tábor kimagaslóbb alakjai inkább a szenvedély által uraltatnak s még az olykor felesillanó nemesebb vonások is inkább az oroslánra, mint az emberre emlékeztetnek: addig a magyar hősökben a tisztán erkölcsi van túlsúlyban.

Különösen kiemelkedő e tekintetben a főhős, Zrinyi alakja. Jellemének alapvonása az önfeláldozás, a keresztyén erények e legmagasztosabbika; tudja, hogy a magára vállalt feladat kivitele halálát okozza, de nem retten vissza ettől sem; mély vallásos megnyugvással fogadja a keresztről aláhajló Jézus kijelentését, hogy vértanúi halálra hívatott; rendíthetetlen egyenességgel halad az úton, mit Istene számára kiszabott s boldognak érzi magát, hogy eszköz lehet az Ur kezében. Az oly férfi, ki hisz az erkölcsi eszmékben s a világeseményeket uraló magasabb rendű igazságszolgáltatásban, ki e mellett szíve mélyében vallásos s igazi keresztyén, minden életviszonyában s körülmények között ez alaptermészetéhez híven fog eljárni. S csakugyan e tekintetben a Zrinyi jelleme mélyen átgondolt s következetesen keresztyén. Istenével szemben alázatos; imádságait erős hit s törhetetlen bizodalom jellemzi, e mellett beszéde mindig bibliai, mely körülmény szerzőnk vallásosságára is élénk fényt vet. Gyermekehez intézett beszédéből a szerető apa, a buzgó keresztyén s bölcs hazafi vonásai sugárzanak. Mily szép, midőn a harczból hazatérve, így köszönti gyermekét:

„Tanulj, fiam, tülem isteni félelmet,

Tanulj fáradságot s kemény vitézséget!“ (IV. 36.).

Mélyen megható érzelem rezdül meg búcsúbeszédében, melyben fiát szintén a fentiekre kéri és figyelmezteti (V. 77. kk.). Barátai iránt mélyen érző, mi főként akkor tűnik ki, midőn a fogoly Ibrahim ajánlatát, melyben ez váltságul tömérdek kincset ajánl, azzal utasítja vissza: „nem kell nekem pénzed, van az nekem elég; hanem szabadítsd ki Radován vajdát s szabad leszesz te is“ (IV. 48—50.); vagy a midőn kedvelt hadnagya, Farkasics felett önti ki emésztő keservét (VII. 38—48.), s midőn az eltűnt Deli Vid után kiáltoz aggódó szeretettel, melyben lehetetlen nem éreznünk a féltő fájdalom igazi rezgését:

„Hon vagy, édes szolgám, Deli Vid, hon vagy te?

Élsz-e? török szablya vagy megemésztett-e?

Felelj meg, hogyha élsz! . . . .“ (XI. 93.).

Ily gyöngéd szeretet nyilvánul benne többi bajtársaihoz is (IV. 38.); sőt még ellenségeivel szemben is, kivált ha az védtelen, nemes és lovagias. (IV. 37.).

Zrinyin kívül a magyar sereg főbb alakjainak jellemében is több ily kiemelkedő vonást találunk. Ilyen a Juranics és Radivoj hősi feláldozása (IX. 15. kk.); a Deli Vid forró ragaszkodása urához, melynek megható kifejezést ad Zrinyitől elvá-

lása alkalmával, midőn a rettenthetetlen hős sírva fakad (XIV. 95. s kk.); a Deli Vid feleségének forró szerelme s próbált hűsége, midőn férje keresésére elszántan vág a török tábornak (XIII. 6. kk.); s általában az egész magyarság lelkes tartása, kik imádkoznak és harcolnak, mely jellemző vonások mind egyetlen alapérületnek: az önfeláldozás magasztos elszántságának különböző jelentkezései.

Hátra van még megemlékezni a csodáról, a mint azt költőnk, mint machinát művében alkalmazza.

A csodálatos az eposz lényegéhez tartozik s ezt nem műszabályok állapították meg, hanem maga a gyakorlat fejtette ki. Az antik eposzok mutattak erre példát s ezt átvette a keresztyén műeposz is, természetesen átalakítva, a keresztyén világnézethez alkalmazva s minden esetben az egy Istenre viszonyítva. Tagadhatatlan, hogy e tekintetben számtalan visszaütéssel s többé-kevésbé helytelen alakítással találkozunk a keresztyén epika terén, de azon nem lehet felettébb csodálkozunk, hiszen pl. nálunk is a klasszikus képzettség bofolyása alatt e századnak csaknem 30-as éveig költőink nagyobb része jártasabb volt a mythológiában, mint saját vallása rendszerében. Az előképek utárázása is sok ily balságra ragadott többeket. A mi Zrinyinknél is mutatható ki helylyel-helylyel egy kis mythologiai reminiscencia, hol a keresztyén alaphang daczára és rovására nem tudta magát teljesen függetleníteni a korára nyomakodó klasszikai s főként hitregei emlékektől.

Ilyen pl. a XII-ik énekben Cupidó, ki egészen mythologiai köntösben régi pogány módja szerint lövöldözi „mérge s fulánk” nyilait. Elhallgatva a Mars, Parca, Adonis, Vénus stb. féle neveket s vonatkozásokat, lehetetlen hallgatással mellőznünk a XIV-ik éneket, hol Alderán hívására a török segítségére jövő pokolbeli lelkek között a pogány világ szörnyei is ott vannak, melyre vonatkozólag már Toldy megjegyzé: „A leghivőbb elme is azt kérde: mit keresnek Plutó s Briareus, Lykaon s az Eumenidák, Geryon s Mezautius stb. a törökök mellett s Sziget ellen, holott sem azok, sem ezek nem ismerik hatalmukat s mindkettő egyistenhívó s bálványmegvető?*)” De ezt a kor rovására kell írunk s nem egyedül a költőre, annyival kevésbé, mert egyébként a machina teljesen keresztyén, még pedig nem felekezeti, hanem tisztán bibliai keresztyén. A Zrinyiásról szóló tanulmányok szerzői mind egyértelműleg kiemelik ezt, mintegy indokolásul hozzátévén, hogy a korban, melyben költőnk élt s írt, a protestantismus már annyira megrendítette a csodákban való hitet, hogy az eposzi csodálatossal is takarékosan kelle bánni. És Zrinyi ezt nagyon jól érezte s művében a szerint járt el. Műve alapeszméje megkívánta a csodálatos alkalmazását, de ez nála mindenkor a keresztyén hit tisztaságában jelen meg.

Minden Isten közvetlen hatalma alá van rendelve. Ő indítja meg, vezeti s végezi be a cselekvényt, ő lelkesíti a hőseket, ő igazgatja a háborúk s nemzetek sorsát, ő büntet s jutalmaz. Eszközül legfőleg angyalait használja, szentekről s más csodatévő erőkről költőnk nem tud, vagy legalább nem beszél semmit. De Isten maga sem nyúl be közvetlen az események folyamába, mert az égi hatalmak csak a hősök inspirálásául, tehát mintegy „fensőbb rendű indokul” használtak. Toldy s Szász K. szerint Isten tényleg csak egyszer foly be a cselekvénybe; midőn Mehmet halálos csapást mér Zrinyi fejére, de

*) Költ. tört. 264. l.

„Az Isten angyala az csapást megtartá,
Az Mehmet kezében szablyát megfordítá“ (III. 83.); a mihez azonban mi még hozzáadhatjuk azt a másik helyet, hol
„ . . . . . (a bánra) Delimán
Ráveti dárdáját hatalmas erővel.

De Isten angyala elvevé erejét

Mert Zrini paizsán megtompítá hegyét“ (XV. 85—86.).

Mindez azonban nem alterálja a fent mondottakat, mert az ily kellő pillanatban jött isteni segély a helyzet által egészen igazolva s egy keresztyén eposzban teljesen helyén van. Ugyanily szempont alá esik a XV-ik énekben az emberfeletti erők alkalmazása Sziget megvételére, mert ezzel a költő a török tehetetlenségét s Szigetnek csaknem emberfeletti erőre valló ellentállását akarja mintegy a legerőteljesebb vonásokkal színezn.

Az itt elmondottakból világosan láthatjuk, hogy költőnk teljesen bibliai keresztyén alapon fogta fel s dolgozta ki tárgyát. Ő maga is mélyen vallásos érzületű ember volt s ama vonatkozások, melyeknek kiemelését czélozta e tanulmány, mind hathatós bizonyosságot tesznek arról, hogy a Zrinyiás az szó valódi értelmében keresztyén műeposz. És ez annyival fontosabb költőnk vallásosságára nézve, mert ő nézetét, érzelmeit, meggyőződését az epikai objectivitás mellett is annyira belehelte költeményébe, mint akár egy lyrai költő a maga alanyi műveibe.

Az alkotott mű becsének teljes tudatával, szerénytelenség nélkül mondhatta költőnk, hogy „nagyhirű munkájának sem irigy idő, sem víz, sem az ég haragja, sem vas nem árt-hat“; mert 200 év viharát már túlélte műve ma is legfenségebb alkotása epikai irodalmunknak, s kik nem riadva vissza az olykor durva kéregetől, beássák magukat költőnk gondolat-s érzelmvilágába: lelkesedve tanulhatnak tőle lángoló haza-szeretetet s isteni félelmet (IV. 36.)!

Kiss Ferencz,
év. ref. segédlelkész.

Közügyeink.

Levél a szerkesztőhöz.

T. Szerkesztő Ur!

Nem járathatom a „Debreczeni Protestáns Lapot“ s így nem is jön tudomásomra az abban írtak, vagy mondottak közül semmi.

A 15-ik számban „Levél a Szerkesztőhöz“ cím alatt egy tudósítás jelent meg, melyben az én nevem is foglaltatik, és pedig telve fizetetlen dicséretekkel.

Ezen cikkre helyettes lelkészünk, Cs. I. úr hívta fel figyelmemet, de nem válaszoltam reá akkor bővebben azért, mert vártam, hogy lesz valaki, a kinek azon hihetetlen tudósítás ellen lesz egy pár szava, de azt nem hittem, hogy az épen B.-Sebesről küldessék be.

A megtörténtet meg nem történtté tenni nem lehet, — így tehát magam iránti kötelességnek teszek eleget, ha én most úgy az első naiv (?), mint a második sajtáságos kúszált-sággal írott levélre válaszolok.

Először is Kilik József úrhoz fordulok. Azt sem tudom, él-e a világon, és így B.-Sebesen, mert ha igen, akkor lehetetlen, hogy meg ne ismertem volna — mint buzgó „ágostai hit-

vallású testvért“ a templomban. De bizony nem volt szerecsém.

T. Kilik úr! és Tiszteletes úr!

A tudósításnak csak akkor van értéke, ha az az események lefolyásának híven megfelel, de ez sem az első, sem a második tudósításban nem történt, mert a tény az igazsághoz híven így áll: Az orgonát Dangel org. művész úrnál kettőn (és nem több szakértőkkel) megvizsgáltuk s arra az alku — az egyház nagy szegénységének ecsetelése után — 400 forintban megkötöttet, s az orgona már karácsony előtt a b.-sebesi egyház templomában felállítatott. Tiszteletes T. M. lelkész úrnak itt léte alkalmával megígértem, hogy azon esetben, ha nincs az egyháznak orgonistája, szívesen kimegyek az orgona felavatására, — minden költség megtérítése nélkül, — mely ajánlatomat tiszt. úr nem csak hogy szívesen fogadta, de mint birtokomban levő levele igazolja, meg is hívott decz. 21-re, írván, hogy az ő vendége leendek. Ugy is lett.

Decz. 20-án este megérkeztem, s a vonatonál tiszteletes úr és tanítója Aranyi Lázár fogadtak s bementünk lakására. Másnap megcsendültek a templomba hívó harangok, s elhangzásuk után a tanítóval felmentem a kórusra, hol az orgona áll s megkezdtem — várva a közönséget — Ch. H. Rincknek egy szép menetű *g* dúr praeludiumát (hihetőleg ez volt Kilik József úr előtt a Rákóczy!), aztán a Szent Isten noha néked... mely után „Igaz Isten ígéretében...” adventi éneket orgonáztam. A 2-ik vagy 3-ik versnél a leghasználhatóbb hang, az alsó *d* lekadott s az éneklés alatt folyton szólt.

Ezután az istenitisztelet kezdődött, melyet hogy szép közönség hallgatott, — az igaz lehet, de hogy sok, az egyáltalában nem felel meg a valóságnak, mert volt 3, mond három nő (meg is nevezhetném), 2 férfi, 1 számrakó fiú a túlsó karzaton, a pap, én és a tanító (Kilik úr tehát hiányzott!).

A második levél még botrányosabb az elsőnél is, tiszt. T. M. lelkész úr azt mondja, hogy prédikációját zavartam a karból való kihajlásommal. *Nem tudom elképzelni, hogy egyszeri kihajlásommal, és a síp betömésével miként zavarhattam őt nyugodt olvasásában?!*

Ennyit saját érdekemben az orgona felavatása alkalmából.

Mindezekután nem foglalkozva azon érthetlenségekkel, hogy t. i. lelkész úr a Kiliknek adott válaszában talán velem, mint N. S.-ral látszik beszélni, s csak megérintve azt a feltűnő tény, — mit lelkész úr levele végén megerősít, — hogy a Kilik-féle levél Aranyi Lázár tanító kezébe küldetett s neki kell e tekintetben hármunk vagy négyünk közt legjobb tudomással bírnia: a magam részéről ezt a csakugyan kellemetlen levelezést bezártnak nyilvánítom. Ha azonban, az itt általam legjobb tudomásom szerint leírtakkal ellentétben, úgy a lelkész úr, mint tanítója és bármiféle Kilik József, valamit állítanak, kötelességemnek ismerem, magam, — s ezen kellemetlen eljárás által megsértetni szándékolt reputációm, — és az igazság érdekében szavamát újból felemleni.

„Jó tétédért jót (ne) várj“.

Arad, 1890. máj. 13.

Nagy Sándor,
ev. ref. orgonista-kántor.

K ü l f ö l d.

Apróságok.

A kath. türelmetlenségnek fényes példáját mutatja a következő kis hír **Spanyolországból**. Az utolsó úrnapi processiókor Murciában a menet elhaladtakor egyik lakos fedett fővel és állva merészkedett maradni akkor, midőn a többiek levett kalappal térdre borultak. Az illető törvényszék elé idéztetett a „lelkészi hatalom egyik képviselőjével szemben tanúsított engedetlenség miatt“ s fogságbüntetéssel sujtatott. A „Kath. Zászló“ című ultramontán lap ez alkalomból kifolyólag következőleg ír: „Hála Istennek, újra közeledünk amaz időponthoz, midőn a tévtanok hirdetői, az eretnekek újra példásan megbüntettetnek. Az inquisitio szent törvényszékének újból behozatala, mint természetszerű szükség, nem sokára el fog következni és uralma dicsőbb és következményeiben rettenetesebb lesz, mint a multban volt. Kath. szívünk hittelt és buzgóságtól áradozik, s óriási örömünk, ha mostani harcunk gyümölcseit aratjuk, minden képzeletet felülhalad. Mily örömnapp lesz az reánk nézve, ha az ellenpartot az inquisitio lángjaiban összezsugorodva hamvadni látjuk“. Vajjon ilyenek olvasásakor nem jut-e eszünkbe, hogy nagyon el kell feledkeznie magáról az így beszélő felekezetnek, el kell feledkeznie az Idvezítő mondásáról: „Arról ismernek meg titeket, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek“. Vajjon ha a politikai küzdelmeknél megróvjuk a törvény igazságával a kegyetlenkedésre elragadottakat, a vallási és egyházi téren embertelenkedni hajlók fejére nem méltán olvasuk-e az apostol ítéletét: „Valaki ezt mondandja: Szeretem az Istent, és az ő atyjafiát gyűlölendi, hazug az, mert a ki nem szereti az ő atyjafiát, a kit látott, mi módon szeretheti az Istent, a kit nem látott?“

Amerikában a legújabb számítás szerint 101,824 vasárnapi iskola van 8,345,431 növendékkel, 1,100,104 tanító alatt, kik között tudvalevőleg Harrison a köztársaság elnökét és W a n a m a k e r postaügyi minisztert is ott látjuk.

Végül tán nem lesz érdektelen a külföldi, a németországi egyetemeknek 1889—90. évi első semesteréről feltüntetni azok látogatottságát. A rendes számok az összes növendékeket, a zárjel közöttiek a hittanhallgatók számát jelzik. — Álljanak itt az adatokkal következő egyetemek: Berlin: 5731 rendes, 1945 magán hallgatóval, (847); Bonn: 1223; Boroszló: 1307; Erlangen: 948; Freiburg: 945, (kath. 205); Gieszen: 566; Göttinga: 854, (211); Greifswald: 766, (229); Halle: 1657, (724); Heidelberg: 952; Jena: 560; Kiel: 502; Königsberg: 780, (185); Lipcse: 3453, (657); Marburg: 783, (146); München: 3479; Münster: 405; Rostock: 346, (59); Strassburg: 936; Tübinga: 1234 (ev. 338, kath. 159); Würzburg: 1610 rendes hallgatóval.

A 21 németországi egyetemen 29,007 tanuló íratott be rendszeren (a magánhallgatókat nem számítva), tehát a mult nyári félévhez képest 484 fogyás tapasztalható. A hallgatók a különböző tanszakok közt következőképen oszlanak meg: a theologiai fakultáson van 5680 (mult félévben 6060) és pedig 4459 protestáns, 1221 kath., a jogin 6872, az orvosin 8714, a bölcsészeten 7741 hallgató.

A schweizi egyetemek közül: a bási egyetemen

409, a bernin 825, a zürichin 501 (köztök 73 nő!) a növendékek száma. A schweizi főiskolai tanács kimondá, hogy egy központi egyetem felállítását bár szükségesnek, de ezidőszerint lehetetlennek tartja, inkább a meglévőket segíyezi úgy, hogy azok a hiányzó tanszékeket felállíthassák.

Futó Zoltán.

Irodalom.

A Magyar Prot. Irod. Társaság kiadványai sorában megjelent a legújabb kötet: *Szőnyi Bénéámin és a hódmezővásárhelyiek 1717—1794. Korrajz az alföldi reformátusok történetéből.* Irta Szeremley Samu, h.-m.-vásárhelyi ref. lelkész. Budapest, Hornyánszky Viktor akad. könyvkereskedése. 1890. Kedves Társulatunk ezen új kiadványának megjelenése örömmel tölti el lelkünket, hogy élünk tehát és életünkről minderősebb bizonyosságokat tudunk adni. A nagyon érdekesnek és értékesnek mutakozó könyvet ismertetni fogjuk.

Eskető lelkész. A magyarországi protestánsok házassági ügyeire vonatkozó egyházjogtani ismeretek s az eskető lelkész teendőit meghatározó országos törvények, kormányrendeletek s egyházi rendszabályok rövid kivonata. Magyar prot. lelkészek használatára készítette Nagy Lajos, mikiépéresi ref. lelkész s egyházmegyei tanácsbíró. Második javított és bővített kiadás. Ára 45 kr. Miskolcz, kiadja Lövy József fia, 1890. Hat évvel ezelőtt jelent meg Nagy Lajos lelkész úrnak e könyvecskéje első kiadásban. E másodikban felhasználta az azóta hozott s a katonák nősülésére is vonatkozó véderőtörvény által kívánt módosításokat, valamint az újabb forrásműveket is. Szívesen ajánljuk az illető kérdésben nagyon jól használható, ügyesen összeállított, eddigi kelendősege által is jónak bizonyult művet, mely 10 külön czikk alatt 57 lapon tárgyalja az eskető lelkész által tudni szükséges ismereteket, — szívesen ajánljuk t. lelkésztársaink figyelmébe és pártfogásába.

Gyakorlati bibliamagyarazatok. Szerkeszti és kiadja Garzó Gyula. B.-Gyoma. Előfizetési ára egész évre 4 frt. Az utolsó, május-juniusi füzetben Koren Pál pitvarosi ev. ref. lelkésztől van 4 magyarázat 1 Móz. 8, 21—9, 17. alapján. Majd maga a szerkesztő kezdi a királyokról írt első könyv magyarázatát s 7 magyarázatban elmegy a 8-ik részig. Üdvözljük a szerkesztőt, a mi tisztelve szeretett barátunkat, hogy csak lankadatlanul tör előre azon az úton, melyre őt nálunk első munkásnak hívta el saját nemes diectivágya; hogy folyton új és új könyvek magyarázatához kezdve, elérni törekszik, mit lelke hevében magának czélul tűzött ki: az egész szentírásnak magyarazatokba fogását. Nagyon ajánljuk e nemes czélú vállalatot t. lelkésztársaink anyagi, szellemi és erkölcsi támogatásába. A füzet hátulsó borítékán a „Rokonság és sógorság fokainak számítása“ cz. művet jelezvén a szerkesztő, felhívja lapunk szerkesztőjét, hogy váltsa már be azon ígérését, melyet egy apostoli levélnek a vállalat részére kidolgozása ügyében tett s „ne játszóék tovább a tüzzel és ne várakoztassa azt a buzgó kis sereget sem, melynek tagjai csaknem türelmet veszítve várják a debreczeni gyakorlati lelkész tanárának szerény körünkbe való megérkezését“. Itt a nyilvánosság előtt válaszolok a közölt szívélyesen lekötélző felhívásra, kijelentvén, hogy ígértemet nem felejttem el s ha az Ur is úgy aka-

randja, mint én, be is fogom nem nagyon hosszú idő múlva váltani. Csak az az óhajomásom, hogy a „buzgó kis sereg“ addig növekedjék nagyra. Szerkesztő barátom kétségkívül megbocsátja azon ambíciót, hogy „nagy sereg“ által szeretném közlendő szerény magyarázataimat fogadtatni.

Ifjúkorom emlékei. Költemények. Irta S. Szabó József. Karczag. Szödi S. könyvnyomdája és könyvkereskedése, 1890. Ára 1 frt. A lapunk olvasói által egyes czikkeiből előnyösen ismert nevű ifjú segédlelkész és tanár e könyvében 152 lapon összesen 55 költemény látott napvilágot, melyek mind a leg-határozottabb, tisztán nemes költői tehetség nyomait viselik. Nem érezzük e költeményekben a viharzó indulatok, lánggal égő lobogását, de igenis a mély érzelmek, a csöndes, a szelid szeretet heve ragad meg azokban bennünket. Tárcazarovatunkban közlünk belőle ízelítőül egy rövidebb költeményt. Nemcsak eredeti munkákkal lép elének a szerző e kötetben, de közli több műfordítását is. Igen szépek a többi közt „Saul király“ és „Jézabel“ cz. bibliai tárgyú eredeti költeményei is. Örömmel ajánljuk a szépirodalmi művek iránt érdeklődők szíves figyelmébe.

Hornyánszky Viktor kitűnő könyvnyomdájából és kereskedéséből két füzet van most előttünk, mindenik folytatása általunk már ismertetett vállalatoknak. Első a „Magyar nyelv-történeti szótár“ második kötetének III. füzeté, kívánkozik — külföldi szavak nyelvtörténeti fejtegetésével. Második id. Szinnyei József „Magyar írók élete és munkái“ cz. hatalmas műve. Két füzetet jeleztünk már e nagy munkából. A most kezünk alatt levő 3-ik füzet Bacskák Zsigmond — Balogh Pál írók életét és műveit ismerteti röviden, de a legnagyobb teljességgel. Most élő és hazai prot. egyházunk és iskoláink érdekében működő íróink közül a következőkkel találkozunk e füzetben: Bacsoni Lajos jogtudor, Bakóczy János, Baksay Sándor, Balagi Aladár, Géza, Mór, Balogh Ferencz. Az előbbi vállalat egy-egy füzetének ára 1 frt, az utóbbi 50 kr. Főként az utóbbi minden művelt embert közlelő érdekelvén, ismételten is a legmelegebben ajánljuk olvasóink pártfogásába.

Arany a ponyván. E cím alatt közöltük nem régen, hogy Ráth Mór igen olesó kiadásban ponyvára akarja bocsátani Arany János legnépszerűbb műveit. Bejött e vállalatból hozzánk „Toldi. Költői elbeszélés. Három szép képvel. Ára 8 kr.“. Teljesen fölösleges dolog volna tőlünk Arany-nak ez örökszép művét ajánlgatni. Azért csak azt jegyezzük föl, hogy e rendkívüli olesó áron adott könyvecské, valamint „Az első lopás“, a „Szent László füve“, a „Jóka ördöge“ cz. versezetek 4—4 krajczáron rendkívül alkalmasok iskolai jutalomkönyvek gyanánt.

Felhívás aláírásra. „A Neveléstudomány Kézikönyve“ cz. s ápril hó közepén megjelent művemnek ezer néhány száz példánya rövid másfél hónap alatt elfogyott, tanúságul annak, hogy a mű régen érzett hiányt pótol. Sajnálattal tapasztaltam azonban, hogy művemből aránylag kevés jutott a papok, népnevelők és tanítók kezébe, kik szintén első sorban vehetnék hasznát. Ugyanis, a mű megjelenté után az ország minden részéből feles számmal fordultak hozzám nevelők, papok, tanítók, hogy könyvemet előfizetési árbán megkaphassák; de a példányok legnagyobb részének könyvpiazcra adása után

legjobb akarattal sem teljesíthetem kérésüket. Hogy „A Neveléstudomány Kézikönyve“ megszerzését a kevésbé módos népnevelőkre és tanítókra nézve is lehetővé tegyem: ezennel aláírást (előfizetést) nyitok a mű 2-ik kiadására, mely kiállítás és terjedelem tekintetében hasonmása lesz az első kiadásnak. A nagy 8-rétű, 44 ívre terjedő mű aláírási ára 4 frt, mely két részletben is lefizethető, t. i. fele az aláíráskor s fele a könyv átvétele alkalmával. Az aláírás ideje f. évi juniushó végéig tart, mert akkorra tájékozódnom kell a nyomtatandó példányok száma felől. A mű szeptemberhóban küldetik szét a megrendelőknek s bolti ára, a kiállítás díszes és költséges volta miatt, ismét magasabb lesz. Az aláírási íveket juniushó végéig kérem egyenesen hozzám beküldeni. Kolozsvárt, 1890. májushó végén. Felméri Lajos, m. kir. egyet. tanár. — Midőn a felhívást közöljük, meg kell jegyeznünk, hogy F. L. tanár úr művének első kiadását azért nem ismertette lapunk, mert nem küldetett az be hozzánk. Szerk.

Különfélék.

Lapunk olvasóihoz az előfizetési díj beküldése ügyében oly sokszor kell sürgető felhívást intéznünk, hogy ez, néhány pontos előfizetőnkre való tekintetből valóban feszélyez bennünket. De túl kell tennünk magunkat a tartózkodáson, mert hiszen az első félév már-már lejárt, s olvasóink fele részétől absolute nem vettünk még egy krajczár díjat se; a mult évről pedig még mindig jókora összeg van hátrálékban. Kérjük tehát úgy a mult évről, mint a folyó év első feléről hátrálékban levőket, szíveskedjenek július elsőjére a tartozást beküldeni a kiadó hivatalhoz. Hiszen az előfizetés fogalma azt hozná magával, hogy már július 1-én a 2-ik félévi díjak is befolyának. De, fájdalom, hol vagyunk mi attól?

Személyi hír. S a s s Béla, újonnan választott theol. tanártársunk, mihelyt a gymnasiumban letéteti tanítványaival a nyilvános vizsgát, Berlinbe indul s ott marad a jövő tanév kezdetéig, hogy a tanszékéhez kötött arab nyelv beható tanulmányozása után annál teljesebb előkészülettel foglalhassa el tanári kathedráját.

Debreczeni főiskola. A f. hó 26-án kezdődő theologiai alapvizsga írásbeli tárgyaiul szabad választásra annak idején a következő három kérdés tüzett ki: 1. A konstánczi zsinat leírása, az abban szerepelt egyének rövid jellemzése s kimutatása annak, hogy a zsinat reformeszméi mennyiben törtek út a reformációra. 2. Az ind. vallásrendszer ismertetése, főbb tekintettel az etikára. 3. Pál apostol élete és jelleme. Az első és második kérdést ketten-ketten, a harmadikat heten dolgozták ki s így összesen tizenegyen jelentkeztek az alapvizsgára. Munkáik a szaktanárok által megbíráltatván, közülök ketten jeles, négyen jó, öten pedig kielégítő osztályzatot érdemeltek s így mindannyian bocsáttatnak vizsgára. — A Péczely V. alapítvány latin kérdésére ketten pályáztak, u. m. Jánossy Zoltán és Balogh Ferencz 3. th.-ok, kik között a pályadíj (23 forint) egyenlően megosztott; a görög feladványt csak egy ifjú, Jánossy Zoltán fejtette meg s azért neki adatott ki a pályadíj. A latin tétel ez volt: „Oratio ad juvenes cursu gymnasii peracto studiis academicis operam daturus“. Görögből fordítani kellett

Sophokles „Antigone“ -jából az első episodból Kreon beszédét, az 162—210 sorokat. — Köztanítókul jövő évre a következő felsőbb tanulók alkalmaztatnak: Tóth István, Bátori Gábor, Csánky Bénéiamin, Tóth László és Jánossy Zoltán. Főiskolai szénior Nagy Gyula lesz. A gymnasiumban segédtanárok gyanánt Bartók Jenő és Dézsi Lajos végzett hittanhallgatók fognak alkalmaztatni. — Lapunk mult számában közöltük a főiskolánk Magyar irod. önk. Társulata által 50 éves fennállásának emlékére rendezett ünnepély programját. Az ünnepély a főiskolai énekkar közreműködésével elég csinosan sikerült. Érdekkel hallgattuk Csánky Benő elnök felolvasását, melyben a Társulat életének főbb mozzanatait vázolta. Gyönyörűen szavalt Vadász Gábor főgymn. tanuló Aranynak „A honvéd özvegye“ cz. költeményét s rendkívül meleg elismerésben részesültek Fehér Gyula főgymn. tanuló ügyesen előadott víg szavatai. Kár, hogy az ünnepély nem volt kellőleg előkészítve s így nem vonzhatott nagyobb közönséget. Gulyás Lajos és Kósa Ede lelkészek telegramokat küldtek az ünnepély órájára, mint régi lelkes vezetők üdvözlővén a mai generatiót.

Kecskeméti Ferencz alapítványa. Főiskolánk ifjúsága részére adott ezen újabb nemes alapítvány története az, hogy nevezett lelkész úr Békésen 1887. szept. 6-án kelt alapító levelében kijelentette, hogy az azon évi aug. 27-én történt lelkészavatási ünnepély emlékére, másrészt pedig a debreczeni ref. főiskolában élvezett jótéteményekért való hálából 250 forintnyi alapítványt tesz, mely összegből 100 frtot azon ígérete mellett tesz le, hogy a fenmaradó 150 frtot két év lefolyása alatt le fogja fizetni; addig pedig a fenmaradó összeg 6%-os kamatait évenként beküldi. Ezen alapítvány évi kamatját kiadni kívánja „felváltva egyik évben egy 6-ik gymn. osztályt végzett tanulónak, ki a vallástant az 5. és 6-ik osztályban, tehát 2 évben legszorgalmasabban és legtöbb eredménnyel tanulta; másik évben pedig egy hittanhallgatónak, a ki az illető szaktanár véleménye szerint az ó és új testamentomi exegesist legbuzgóbban és legtöbb sikerrel tanulmányozta“. Legutóbb tartott tanárkari gyűlésen az akadémiai igazgató bejelentette, hogy K. F. lelkész úr a még hátralevő 150 frtot és 8 forintnyi kamatját beküldötte és így ez iskolai év végén már a teljes ösztöndíj kiadható. Ez évben gymn. tanulónak adatik az ki. Tisztelet az ifjú lelkésznek, ki lelke szép gondolatát anyagi áldozattal is valósítani tudja és akarja.

Halálozás. A legmélyebb, legfájóbb részvétellel közöljük a gyászhirot, hogy Ember István helybeli ügyvéd, ifjúkori tanultársunk, ifjúságunk és férfikorunk jó barátja hosszú szenvedés után elhunyt. Egy végetlenül nemes lélek, egy örökderült kedély, egyházunk igazaiért buzgó, minden nemesért lángoló férfi hunyt el a megboldogultban. Halála nem jött váratlanul s mégis megdöbbentett. A gyászoló család lapunk szerkesztőjét kérte föl a temetési szolgálatra, ki is fájó baráti szívének minden kegyeletes érzelmével végezi a nehéz szolgálatot. Nyugodjék békével a derék hazafi, a jeles egyháztag, a hű férj, apa és gyermek, a nemes barát. Szeretetünk kíséri sirjába. Legyen áldott emlékezte! A családi gyászjelentés így hangzik: Özv. Ember Istvánné, szül. Ónady Emma mint nő; Ember Ernő és Ilona mint gyermekek; özv. Ember Györgyné, szül. Salánki Zsuzsánna mint édes anya; özv. Ónady Józsefné, szül. Osváth Krisztina mint anyós, a többi rokonok nevében is, bánatos szívvel tudatjuk felejthetetlen jó férjem, atyánk, fiam, illetve vőm E m b e r I s t v á n köz- és váltó ügyvéd és Debreczen szab. kir. város tiszti alügyészének, a debreczeni ev.

ref. egyházmegye ügyésze és világi jegyzőjének, folyó hó 12-én este 1/2 8 órakor, hosszas szenvedés után történt elhunytát. A megboldogultnak pormaradványai folyó hó 14-én, délután 3 órakor, a Péterfia-utca 973-ik számú háznál tartandó rövid ima után, a Várad-utcai sírkertben fognak örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonait, barátait és ismerőseit meghívjuk. Debreczen, 1890. junius 13. Béke poraira!

Károli Gáspár emléke. A nagybányai ev. ref. egyházmegyében a Károli Gáspár emlékére gyűlt ajánlatokat 9 frt 37 kr értékben küldte be hozzánk Gergely Károly egyházmegyei pénztárnok úr. Adakoztak ez összeghez Amacz 4 frt 87 krt, Nagy-Hodos 50 krt, Kis-Peleske 1 frt 50 krt, Száraz-Berek 50 krt, Batiz 50 krt, Egri 1 frtot, Magosliget 50 krt, összesen: 9 frt 37 krt. Nem lévén a közelebbi cél meghatározva, ez összegből 5 frtot a síremlék, 4 frt 37 krt pedig a szellemi emlék alapjához írtunk. Bejött eddig nálunk az első célra 302 frt 88 kr, a másodikra 325 frt 59 kr, együtt 628 frt 47 kr, mely összeg takarékpénztárban kamatozik. Debreczen, 1890. jun. 11. Csiky Lajos.

Könyvajándék akadémiai hallgatóink részére. König Rudolf budapesti ev. ref. lelkész úr a londoni Traktátus-terjesztő Társulat nevében Luthardt apologetikai művének Csiky L. által készített magyar fordításából 12 példányt küldött lapunk szerkesztőjéhez, ki azokat 8 hittanhallgató és 4 joghallgató között ki is osztotta. Midőn e szép adományt itt a nyilvánosság előtt jóleső örömmel regisztráljuk, ifjúságunk nevében is hálás köszönetet mondunk a küldött könyvekért a nevezett Társaság nemeslelkű főügynökének, a hazai egyházunkat oly igazán szerető König Rudolf lelkész úrnak.

Szerk. posta. L. I. Szamos-Dob. Dr. Laurán kanonok úr dolgaival már többször foglalkozott lapunk. Jönni fog róla, újabb irodalmi művéről szóló becses czikke is. — P. Z. Miska. Sohasem avatkoztunk be szívesen más lap vitáiba. Bencsik István esperes úr iránti őszinte tiszteletünk arra indít azonban, hogy az ellene indított kellemetlen harcban hozzánk beküldött Választ minden tétovázás nélkül kiadjuk. A „Közpapok Lapja“ vadászsza a sérelmi ügyeket. Engedje meg, ha e nagyon sérelmes ügyben mi is czikkezzünk. Jönni fog. — N. S. Ágya. Indítványát lehetőleg a közelebbi számban közrebocsátom. — G. Gy. Edinburgh. Dods tudor esetét figyelemmel kísértem a „Presbyterián Messenger“-ből. Köszönöm, hogy megírta ön lapunk olvasóinak is. Kész örömmel kiadom.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat.

A debreczeni ev. reform. egyházmegyébe kebelezett henczidai egyházban organistasággal egybekötött fitanítói állomásra pályázat hirdettetik. Javadalma: becslés szerint 450 frt. Folyamodványok július 3-ik napjáig a lelkészi hivatalhoz küldendők.

Henczidán, 1890. junius 10.

Gyenge András,
ev. ref. lelképásztor.

Pályázat tanári állásra.

A hajdúnánási ev. ref. hat osztályú gymnasiumban egy újból szervezett tanári állomásra pályázat hirdettetik.

E tanszék szaktárgyai a magyar és latin nyelv és irodalom; előnyben részesülnek, a kik a történelemből is tanítási képességgel bírnak.

Pályázhatnak protestáns vallású tanárok és tanárjelöltek; ha okleveles egyén választatik, egy próbaév után, a nem okleveles pedig a törvényes határidőben megszerezni kötelezett oklevél bemutatása alapján állandósíttatik.

Évi fizetés az állandósításig 800 frt, azután 900 frt, mely évnegyedenként előre a fentartó egyház pénztárából fizettetik.

Pályázók oklevéllel vagy egyéb bizonyítványokkal, esetleg, ha szolgálatban voltak, szolgálati bizonyítvánnyal vagy minősítési táblázattal és testi épségüket igazoló orvosi bizonyítvánnyal ellátott kérvényeket a gymnasium igazgató tanácsának elnökségéhez folyó évi augusztus hó 1-ig adják be.

Hajdúnánáson, 1890. junius 10.

Nagy Elek,
az igazgató tanács jegyzője.

1—3

Pályázati hirdetmény.

A hajdúszoboszlói négy osztályú polgári iskolában a magyar nyelv és történelem tanításával járó tanári hely megüresedvén, arra pályázat nyittatik.

Évi fizetés 700 frt készpénz s 100 frt lakbér átalány. Pályázati kérvények a folyó évi július 10-ikéig alantírottnál nyújtandók be.

Középiskolai, esetleg rajzitanításra képesítéssel bírók előnyben részesíttetnek.

A megválasztott 2 évi próbaidő után fog állandósíttatni.

Kelt H.-Szoboszlón, 1890. junius 10.

Túry Albert,
polg. iskolaszéki elnök.

1—2